

Jammer, geen reisje naar Berlijn

Marie Prins

Als men naar aanleiding van een advertentie waarin onjuistheden staan vermeld een klacht indient bij de Reclame Code Commissie (RCC), wordt die klacht doorgezonden naar de aangeklaagde. Die beantwoordt de klacht en dat antwoord zendt de RCC weer naar de klager/klaagster. Dat gebeurde ook met een klacht over een advertentie betreffende een apparaatje dat zijn werkzaamheid zou ontleenen aan de toepassing van gepulseerde elektromagnetische velden, de *Pulsed Electro Magnetic Field-therapie* (PEMF). Het apparaat kwam uit het buitenland en daarom voerde de importeur het verweer.

De klagster had een deel van een artikel van professor Glaser van de Humboldt Universität getiteld 'Wonderen der Techniek' uit *Skepter* 18,1, voorjaar 2005 (<http://www.skepsis.nl/magneettherapie.html>) gebruikt ter ondersteuning van haar redenering dat het apparaatje niet die resultaten geeft die in de voornoemde advertentie aangeprezen worden. Hierop antwoordde de importeur dat in Zeeland, waar de klagster woont, de tijd stil blijft staan, maar niet in Berlijn, waar zijn firma een van zijn laboratoria heeft en waar een professor Glaser woont. Glaser had het lab bezocht en het daar gevoerde onderzoek bewonderd. De onderzoeker die zich met dat onderzoek bezig hield en Glaser waren goede vrienden geworden. De klagster werd uitgenodigd om samen met de importeur op diens kosten naar Berlijn te reizen om kennis met de beide heren te maken en het lab met eigen ogen te zien.

De klagster echter was op dat moment een recent boek van Glaser aan het lezen en vond het nogal onwaarschijnlijk dat deze bevriend geraakt zou zijn met de Berlijnse onderzoeker. Ze raapte al haar moed bijeen en besloot Glaser zelf te schrijven. Ze had gedacht dat hij mogelijk een beleefd bezoekje aan het lab had gebracht. Zijn antwoord was wel erg verrassend: 'Uw schrijven heeft me zeer verwonderd. Het apparaat noch de door u genoemde importeur en de onderzoeker zijn mij bekend. Nu kan ik namen niet erg goed onthouden, maar binnen het gebied van de elektro-magneet-therapie zou ik die namen toch wel opgemerkt hebben.' Professor Glaser had waarachtig ook nog de moeite genomen om op het internet wat meer over het apparaatje aan de weet te komen, maar enig bruikbaar materiaal was hij niet tegengekomen. Hij gaf ook de reden op waarom het apparaatje niets kon doen behalve het opwekken van placebo-reacties. Hij meende daarom

dat het apparaat hoofdzakelijk nut had voor de fabrikant.

Het antwoord van de importeur op dit moois was, dat Glaser een oude man was die aan geheugenverlies leed. Moeite met het onthouden van namen is echter geen ouderdomskwaal; de klagster heeft daar haar hele leven al last van; Glaser waarschijnlijk ook. Professor dr. Glaser is inmiddels emeritus (<http://fakultaeten.hu-berlin.de/mnf1/mitarbeiter/1093>). Hij doceerde experimentele biofysica met nadruk op bio-elektromagnetisme. Tot het einde van het afgelopen jaar werkte hij voor de *Forschungsgemeinschaft Funk* (FGF) die eind december 2009 werd opgeheven. Op 15 december j.l. heeft hij nog een lezing gegeven aan de Humboldt-Universität over zijn laatste boek (http://www2.hu-berlin.de/biologie/bpi/BSG_flyer.pdf). Daarnaast werkt hij aan de zesde druk van zijn boek *Biophysics*, een uitgave van Springer Verlag. Hij is dus, ondanks zijn emeritaat, evengoed nog een actieve wetenschapper. Maar, hoe dan ook, de importeur is ook een AOW-er: 67 jaar. De klagster moet dan wel helemaal dement zijn, zij is 79 jaar.

Verder zou volgens de importeur een medewerker van de RCC gezegd hebben dat de klagster niet naar Berlijn zou gaan omdat ze vlieg angst heeft. De klagster heeft wel heel erg hard moeten lachen om die vlieg angst. Ze heeft nog ergens in huis een *frequent flyer*-pas van de NorthWest Orient Airlines liggen, al zal die wel niet meer geldig zijn, en ze mag graag opscheppen over de tijd toen ze in 20 minuten op O'Hare kon overstappen (officieel nam dat 45 minuten). Maar toen deden haar knieën het nog goed en die malle veiligheidsmaatregelen waren er nog niet. Over haar vlieglessen zullen we het maar helemaal niet hebben. Maar bovendien: wie gaat er nu vanuit Zeeland per vliegtuig naar Berlijn? Per trein is het veel ple-

zieriger ook al omdat de verbinding prima is. De klaagster zou graag per trein naar Berlijn zijn gegaan en betreurt het in hoge mate dat het reisje niet doorging. Ze vraagt zich wel af wat de importeur zou hebben gedaan indien ze uitnodiging wel had aangenomen. Afgezegd omdat de onderzoeker en professor Glaser on-

dertussen toch ruzie hadden gekregen? Of zijn er nog andere smoezen te bedenken? We zijn aan leugens van kwakzalvers gewend, maar deze onwaarheden gaan wel erg ver. Je vraagt je dan ook af hoeveel van de rest van het betoog van de importeur je nu nog moet geloven. ●

Literatuur

- 1 Dit is een vertaling van Roland Glaser: Elektrische und magnetische Felder in Diagnostik und Therapie. Ein Gebiet zwischen Scharlatanerie und wissenschaftlichem Fortschritt, GWuP - Skeptiker, Ausgabe 4/2004, http://www.ariplex.com/ama/ama_mag3.htm.
- 2 Glaser, S.: Heilende Magnete – strahlende Handys, 2008, WILEY-VCH, Weinheim, ISBN 978-3-527-40753-8. Sterk aanbevolen!!

● Kort ●

Toch nog erkenning

Onlangs overleed Frans Veldman, de grondlegger van de haptonomie. Toen ik me zo'n twintig jaar geleden voor de krant in de haptonomie verdiepte, wist ik niet dat hij deze therapie in z'n eentje had uitgevonden. Hij was toen 67 jaar en ik hoorde voor het eerst dat hij dertig jaar lang fysiotherapeut in Nijmegen was geweest. In die tijd bouwde hij een hele theorie op die hij de haptonomie (*hapsis* is Grieks voor 'vast' en 'gevoel', *nomos* voor 'wet') noemde en volgens hem op wetenschappelijke inzichten was gebaseerd. De Vereniging tegen Kwakzalverij noemde het 'baarlijke onzin', maar er waren ook medici die Veldman steunden.

Haptonomen mochten patiënten aanraken – destijds een taboe in de psychotherapie. Veldman stichtte in Nijmegen een Academie voor Haptonomie, die een nogal sekte-achtig karakter kreeg en waar hij als een ongenaakbare goeroe heerste.

Eerst probeerde ik Veldmans *magnum opus* Haptonomie, wetenschap van de affectiviteit te lezen. Het bleek een ondoordringbaar boek vol pretentieuze orakeltaal. Nergens verwees hij naar concreet wetenschappelijk onderzoek. Oud-leerlingen vertelden me dat seksualiteit een belangrijke factor in het medische denken van Veldman en zijn bekende leerling Ted Troost was. Veldman gaf in zijn blootje demonstraties en bij Troost, die na een conflict voor zichzelf was begonnen, werden cursisten in het kruis gegrepen.

Ik begreep dat het tijd werd de meester zélf uitleg te laten geven. Hij ontving mij uiterst gereserveerd, maar ontدooide toen ik bereid bleek in onderbroek op zijn behandeltafel plaats te nemen. Zijn eerste handeling bestond uit een heftige kietelbeweging in mijn flanken. Ik schoot omhoog.

'U bent gespannen en kwetsbaar', concludeerde hij.

Hij liet zijn hand kalm op de onderkant van mijn rug rusten en zei: 'Verplaatst u zich met uw gevoel in mijn hand.'

'Moet ik aan uw hand denken?'

'Nee, niet denken.'

Denkloos bleef ik liggen.

'En verplaatst u zich nu eens in mijn pols.'

Zo moest ik mezelf geestelijk door zijn hele lichaam vervoeren. Eén keer onderbrak hij mijn tocht door me weer onverwacht in mijn zij te knijpen. 'U bent al minder kwetsbaar geworden', constateerde hij.

Ten slotte gaf hij me de opdracht 'terug te keren naar uw eigen gevoel'. Hij kneep me nóg een keer keihard in mijn zij, en toen hij mijn pijnlijke grimas zag zei hij: 'U bent weer kwetsbaar geworden door in uw gevoel terug te gaan.'

Na een aantal van deze behandelingen zou mijn kwetsbaarheid definitief verminderd zijn – mooi meegenomen. Hij vond dat ik nu al een ander mens geworden was. Ik zei dat ik dat niet zo voelde, maar hij corrigeerde me scherp: 'U heeft nu een lach op uw gezicht.'

Toen hij enkele weken later mijn nogal kritische artikel las, ontstak hij in grote woede. We ontmoetten elkaar pas weer bij de Raad voor de Journalistiek. Hij verloor en ik heb hem nooit meer teruggezien. In Trouw las ik dat hij in Frankrijk meer erkenning had gekregen dan in Nederland. Hij leidde er gynaecologen en psychiaters op. Goed voor Frankrijk.

Het zou hem grote voldoening hebben geschonken als hij geweten had dat mijn dochter nog eens een haptonomische zwangerschaps-cursus heeft gevolgd. ●

Frits Abrahams

Dit artikel verscheen op 1maart j.l. in de NRC